

عنوان طرح تحقیقاتی: بررسی گیاهان دارویی مؤثر در درمان سوختگی‌ها از منظر طب ایرانی و شواهد علمی معاصر با تأکید بر کاربرد آن‌ها در شرایط بحران

تاریخ خاتمه طرح: 1405/04/20

مجری یا محقق اصلی و همکاران با ذکر وابستگی هر فرد:

- شمیم شهرستانی: کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.
- فرشته قراط (نویسنده مسئول): دانشیار، گروه طب ایرانی، مرکز تحقیقات بیماری‌های غیرواگیر، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران.

عنوان پیام پژوهشی:

گیاهان دارویی طب ایرانی؛ گزینه‌ای مؤثر و در دسترس برای درمان سوختگی در بحران‌ها

پیام کلیدی:

نه گونه گیاه دارویی معرفی شده در طب ایرانی شامل آلوئه‌ورا، بارهنگ، ختمی، همیشه‌بهار، مورد، شیرین‌بیان، خرفه، انار و کندر، با داشتن ترکیبات فعال مانند پلی‌ساکاریدها و فلاونوئیدها، از طریق مکانیسم‌های ضدالتهابی، ضدباکتریایی و تحریک کلاژن‌سازی، به طور مؤثری روند ترمیم زخم سوختگی را تسریع می‌بخشند و می‌توانند در شرایط بحران و کمبود امکانات، جایگزین مناسبی برای درمان‌های رایج باشند.

متن پیام پژوهشی:

- اهمیت موضوع (۵۰ کلمه):
سوختگی‌ها از آسیب‌های جدی در بلایا و جنگ‌ها هستند که به دلیل محدودیت امکانات، مدیریت آن‌ها دشوار است. عفونت ثانویه عامل مرگ ۵۰ تا ۷۵ درصد مبتلایان است. یافتن راهکارهای درمانی کم‌هزینه، در دسترس و مؤثر برای این شرایط ضروری است.
- مهمترین نتایج طرح به زبان غیر تخصصی (۷۰ کلمه):
بررسی متون کهن طب ایرانی و تطابق آن با دانش روز، ۹ گیاه مؤثر شامل آلوئه‌ورا، بارهنگ، ختمی، همیشه‌بهار، مورد، شیرین‌بیان، خرفه، انار و کندر را برای درمان سوختگی معرفی کرد. این گیاهان با کاهش التهاب، جلوگیری از عفونت و تحریک ترمیم بافت، زمان بهبودی را به میزان قابل توجهی کاهش می‌دهند و اثربخشی آن‌ها در مطالعات حیوانی و بالینی به اثبات رسیده است.
- موارد کاربرد نتایج طرح (۸۰ کلمه):
نتایج این پژوهش می‌تواند در تهیه کیت‌های کمک‌های اولیه و پانسمان‌های طبیعی برای امدادگران در مناطق زلزله‌زده،

سیل زده و جنگ‌ها استفاده شود. همچنین می‌توان از آن در مراکز درمانی محلی با دسترسی محدود به داروهای شیمیایی بهره برد و با آموزش جوامع محلی، از این گیاهان به عنوان یک درمان ایمن و کم‌هزینه استفاده کرد.

تأثیرات و کاربردها:

- تأثیر ۱: ارتقای آمادگی در بلایا و بحران‌ها
استفاده از پانسمان‌های گیاهی استاندارد شده در کیت‌های امدادی، وابستگی به داروهای شیمیایی را کاهش داده و دسترسی به درمان اولیه سوختگی را در مناطق محروم و بحران‌زده تسهیل می‌کند.
- تأثیر ۲: توسعه اقتصاد مبتنی بر دانش بومی و گیاهان دارویی
معرفی و بومی‌سازی این گیاهان، علاوه بر تأمین مواد اولیه درمانی، می‌تواند زمینه‌ساز ایجاد کسب‌وکارهای کوچک و اشتغال‌زایی در حوزه کشت و فراآوری گیاهان دارویی در مناطق مختلف کشور شود.

محدودیت‌های شواهد چه بودند؟

- تنوع غلظت ترکیبات مؤثر گیاهان به دلیل عوامل جغرافیایی و محیطی که استانداردسازی را دشوار می‌سازد.
- عدم وجود دستورالعمل‌های دقیق دوزاژ در منابع سنتی که تکرارپذیری و ایمنی را با چالش مواجه می‌کند.
- کاهش انتقال دانش سنتی در نسل‌های جدید که ممکن است به شناسایی و استفاده نادرست از گیاهان منجر شود.
- نیاز به کارآزمایی‌های بالینی گسترده‌تر برای برخی گیاهان مانند مورد و خرفه که شواهد آن‌ها عمدتاً محدود به مطالعات حیوانی است.

مخاطبان طرح پژوهشی:

- معاونت بهداشت و درمان دانشگاه‌های علوم پزشکی
- سازمان امداد و نجات هلال احمر
- مدیران و کارشناسان طب ایرانی و داروسازی سنتی
- پژوهشگران حوزه گیاهان دارویی و طب اورژانس
- امدادگران و تکاوران در مناطق عملیاتی و بحران‌زده

آیا این خبر می‌تواند از نظر اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، بهداشتی، ارزش‌های دینی و قوانین سازمان غذا و دارو، تبعاتی داشته باشد؟

از نظر بهداشتی و فرهنگی، این خبر می‌تواند به احیای اعتماد عمومی به طب ایرانی و توسعه درمان‌های طبیعی کمک کند. از

منظر قوانین سازمان غذا و دارو، نیازمند استانداردسازی و اخذ مجوزهای لازم برای تولید فرآورده‌های گیاهی است تا ایمنی و اثربخشی آن‌ها تضمین شود. به لحاظ اجتماعی، ترویج این روش‌ها می‌تواند به خودمراقبتی و کاهش هزینه‌های درمانی کمک کند و تبعات منفی خاصی پیش‌بینی نمی‌شود.

در صورتی که این طرح منتج به مقاله شده است لینک مقاله درج شود:

<https://doi.org/10.30468/issums.2026.8219.3325>

ایمیل ارتباطی و تلفن مجری اصلی طرح

drghorat@gmail.com

+تلفن: ۰۹۸۰۵۱۴۴۰۱۸۳۱۷

منابع و مراجع:

۱. جهانگیری، م.، و همکاران. (۱۴۰۴). بررسی گیاهان دارویی مؤثر در درمان سوختگی از دیدگاه طب ایرانی. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره ۳۳، شماره ۲، ص ۹۱۲-۸۹۹.
۲. ابن سینا، حسین. (۱۳۶۴). قانون در طب (کتاب دوم، مفردات دارویی). ترجمه عبدالرحمان شرف‌کندی. تهران: انتشارات سروش.
۳. رازی، محمد بن زکریا. (۱۳۷۱). الحاوی فی الطب (کتاب داروهای ساده). ترجمه و تصحیح دکتر سید اسماعیل جرجانی. تهران: انتشارات فرهنگستان علوم پزشکی.
۴. جرجانی، سید اسماعیل. (۱۳۹۱). ذخیره خوارزمشاهی (بخش داروشناسی). تهران: انتشارات دانشگاه علوم پزشکی تهران.